

Д. В. Людвенко, канд. екон. наук,
Білоцерківський національний аграрний університет

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Різні форми власності, а навіть різні галузі народного господарства потребують, відповідно обліково-інформаційне забезпечення управління підприємством Його формування допомагає спеціальна типологія, а також інформація фінансового менеджменту та фінансового обліку. Традиційний підхід до оцінювання роботи підприємства — його стандартні звіти про прибуток і обсяги продажу — не завжди відображає об'єктивну картину діяльності фірми.

Ключеві слова: система управління витратами, облікова інформація, методика обліку витрат.

Различные формы собственности, а также различные отрасли народного хозяйства требуют, соответственно учетно-информационное обеспечение управления предприятием. Его формирование помогает специальная типология, а также информация финансового менеджмента и финансового учета. Традиционный подход к оценке работы предприятия — его стандартные отчеты о прибыли и объеме продаж — не всегда отражает объективную картину деятельности фирмы.

Ключевые слова: система управления затратами, учетная информация, методика учета затрат.

Different forms of ownership, and even different sectors of the economy need, appropriate accounting and information management software helps the formation of his special typology and information about financial management and accounting. The traditional approach to the evaluation of the company — its standard income statements and sales — not necessarily reflect an objective picture of the company.

Keywords: cost management system, accounting information, methods of cost accounting.

Постановка проблеми. Процес управління підприємством нерозривно пов'язаний зі збором, переробкою і видачею інформації, яка одночасно є предметом і продуктом управлінської праці, а відповідно система збору, збереження і перетворення інформації — найважливішим елементом системи управління.

Для реалізації різноманітних цілей управління використовується інформація з облікових і не облікових джерел. Однак провідна роль зберігається за обліковою інформацією. Даний пріоритет визначається тим, що бухгалтерський облік, функціонуючи і охоплюючи процеси виробництва, обігу та розподілу продукції,

формує повну інформацію про кругообіг засобів. В обліку і контролі формуються інформаційні потоки зворотного зв'язку. Отже, призначення зазначених функцій полягає в організації інформації таким чином, щоб найточніше можна було оцінити реальний стан процесів, які регулюються у порівнянні з очікуваним і прийняти оптимальне рішення.

В управлінському аспекті облік виконує дві під функції:

—інформаційно-творчу (формування необхідної для управління інформації та її смислових блоків);

—обґрунтування управлінських рішень (ув'язування мети управління з факторами і умовами її реалізації).

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що у теоретичному плані проблему обліково-інформаційного забезпечення управління не можна вважати новою. Її досліджували багато вітчизняних учених: Ф.Ф. Бутинець, А. М. Герасимович, С.Ф. Голов, М.Я. Дем'яненко, Г.Г. Кірейцев, М.Ф. Кропивко, В.Г. Лінник, Ю.Я. Литвин, Л.В. Нападовська, О.В. Олійник, М.С. Пушкар, П.Т. Саблук, В.В. Сопко, Л.К. Сук, В.О. Шевчук, В.П. Ярмоленко та ін. Це питання традиційно в складі облікової проблематики розглядався закордонними авторами, серед яких Р. Ентоні, Дж. Ріс, К. Друрі, Ч. Т. Хорнгрена, Дж.Фостера, Б. Нідлз, Х. Андерсон, Д. Колдуелл, М. Х. Мескон та російські вчені, а саме: А.Ф. Аксененко, М.Т. Білуха, П.С. Безруких, Е.К. Гільде, В.М. Єрофєєва, В.Б. Івашкевич, К.Н. Нарібаєв, А.С. Наринский, В.Ф. Палій, Я.В. Соколов, М.Т. Чумаченко, А.А. Шапошников.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка пропозицій щодо інтеграції функції управління та вдосконалення обліково-інформаційної інфраструктури аграрних підприємств та, як наслідок, їх конкурентоспроможності.

Результати дослідження та їх обговорення. Криза 2008—2009 рр. суттєво довела, що наша країна залежить від зовнішніх факторів, її економіка достатньо втягнута у систему світового господарства і часткова її ізоляція від зовнішніх ринків ускладнює функціонування економіки та забезпечення макроекономічної рівноваги. Українські підприємства не можуть прийняти своєчасні і якісні управлінські рішення, головним чином, через брак, недостатню оперативність і недосконалість методів і засобів обробки необхідної облікової інформації. У результаті управління всередині сучасних організацій значно знизилася, і однією з головних причин цієї тенденції є відсутність ефективної системи обліково-інформаційної підтримки. Дослідження інформаційних систем підприємств свідчить, що половина всієї інформації є надмірною

в інформаційному потоці і в той же час в обліку відсутні, знов таки половина необхідної інформації для управління, а прийняття рішень найчастіше базується на інтуїції, ніж на точної та об'єктивної інформації. Навіть на тих підприємствах, де встановлена велика кількість комп'ютерів, мережеве обладнання, сучасне програмне забезпечення часто до 80 % управлінських процесів не мають інформаційної підтримки (1, с. 46).

Однак протягом досить тривалого періоду директивного планового управління економікою досягнення вітчизняної та зарубіжної наукової думки з обліково-інформаційного забезпечення управління не були використані на практиці. Господарські рішення приймалися вищими органами, що не вимагало від підприємств вдосконалення їх інформаційної основи. За цей час економічно розвинені країни пішли вперед у розвитку та використанні новітніх інформаційних технологій обліку та менеджменту в цілому. Ними досягнуто якісно новий рівень інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень в режимі реального часу.

Таким чином, низька ефективність менеджменту на вітчизняних підприємствах показує необхідність формування концепції обліково-інформаційної інфраструктури підприємства, адекватної новим економічним умовам. Однак вона не повинна сліпо копіювати американську чи західноєвропейську моделі. Необхідне поєднання прогресивної облікової методології з особливостями української практики ведення обліку і закордонними досягненнями в області технологій обробки економічної інформації.

Визначення облікової інформаційної системи в узагальненому вигляді добре сформували російські вчені В.Ф. Палій та Я.В. Соколов: «Інформаційне забезпечення є динамічна система одержання, оцінки, зберігання та переробки даних, створена з метою вироблення управлінських рішень» [2, с. 154]. Ґрунтуючись на наведеному визначенні, можна виділити основні аспекти реформування обліково-інформаційної структури підприємства:

1. програмно-технічний (серед а і засоби автоматизованої обробки економічної інформації);
2. організаційний (система управління, ієрархія рівнів, цілі, інтеграція функцій управління, програмно-цільовий підхід);
3. обліково-методологічний.

Вивчення досвіду постановки регулярного менеджменту на закордонних і деяких українських підприємствах показує, що найбільш сприятливе програмну, організаційну і технічну середовище для так званого реінжинірингу створюють сучасні системи комплексного автоматизованого управління організацією типу

SAP (R / 2, R / 3), Oracle, Application, JD Edwards, BAAN Triton, SSA / BPCS, побудовані на основі поєднання принципів централізованої і децентралізованої обробки інформації. Інформаційна система обліку реалізується в них як модуль у складі інтегрованої гіпербази організації. Тому з точки зору теорії інформаційних систем цей модуль підпорядковується загальним вимогам, таким, як: типізація процесів, що відбуваються на підприємстві; однократність введення і багаторазовість використання інформації; раціоналізація документообігу і каналів обміну інформацією; організація єдиної системи зберігання і пошуку інформації; стандартизований формат представлення даних (зручний користувальницький інтерфейс); стандартизація процедур введення, коректування, отримання інформації [4, с. 280].

На відміну від програмно-технічного обліково-методологічний та організаційний аспекти не можуть розглядатися загально-теоретичних. Обліково-інформаційна інфраструктура формується під впливом тих же факторів, що і сам контур управління, тобто до певної міри є унікальною, обумовленою поєднанням економічних, юридичних, організаційних, техніко-технологічних та інших факторів. Ось чому розгляд даних аспектів переходить, як правило, у площину прикладних досліджень. Тим не менш, можна сформулювати такі загальні вимоги:

- орієнтація обліку на цілі управління організацією;
- інтеграція видів обліку, функцій і рівнів управління.

У контексті зазначених вимог нами проведено дослідження обліково-інформаційного забезпечення управління собівартістю у сільськогосподарських підприємствах. Слід зазначити, що показник собівартості традиційно перебуває в центрі проблематики інформаційно-управлінських аспектів обліку, а для сільськогосподарських підприємств має виключно важливе значення, тому що в Україні ще розглядають, як державу з аграрним профілем [3, с. 42].

Виходячи з принципу багатовимірного характеру обліку, необхідно розглядати систему управління і відповідно облікову систему витрат на виробництво як багатоцільову. У зв'язку з чим у складі обліково-інформаційної інфраструктури підприємства повинен бути сформований комплекс завдань (інформаційних моделей), відповідних цілям управління собівартістю. На основі проведеної класифікації зовнішніх і внутрішніх, загальних і специфічних чинників формування системи управління аграрних підприємств і цілей управління собівартістю готової сільськогосподарської продукції нами розроблений перелік облікових завдань і їх інформаційні параметри (табл. 1).

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНФОРМАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ (ОБЛІКОВИХ ЗАВДАНЬ) УПРАВЛІННЯ СОБІВАРТІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Мета системи управління собівартості	Облікове завдання (інформаційна модель)	Інформаційні параметри				Користувачі інформації
		Тип інформації (за характером зв'язку з системою управління)	Види обліку, які використовуються	Функції управління, які використовуються		
1. Складання зовнішньої звітності по собівартості	Формування звітної інформації про собівартість для зовнішніх користувачів	Зворотна	Бухгалтерський Статистичний	Облік	Зовнішні	
2. Обґрунтування цін на с.г. продукцію в частині витрат на виробництво	Інформаційне забезпечення розрахунків цін на продукцію	Зворотна (облікова інформація) Пряма (планова інформація)	Бухгалтерський Виробничо-технічний	Облік Планування Аналіз	Зовнішні	
3. Надання інформації органам держави для здійснення контролю за обґрунтування витрат	Формування звітних даних	Зворотна	Бухгалтерський	Облік	Зовнішні	
4. Забезпечення прибутковості	Виявлення фінансового результату на рахунках бухгалтерського обліку	Зворотна	Бухгалтерський	Облік	Зовнішні Внутрішні	
5. Формування системи персональної відповідальності учасників виробничого процесу	Інформаційне забезпечення управлінського контролю за центрами відповідальності	Пряма (планова або нормативна інформація) Зворотна (облікова інформація)	Бухгалтерський Оперативно-технічний	Облік Планування Аналіз	Внутрішні (за рівнем організаційної ієрархії підприємства)	
6. Забезпечення регуляризованого постачання с.г. продукції споживачам регіону (поточне управління)	Інформаційне забезпечення планування аналізу, контролю і регулювання господарської діяльності	Пряма (планова або нормативна інформація) Зворотна (облікова інформація)	Бухгалтерський Оперативно-технічний	Облік Планування Аналіз Контроль	Внутрішні	
7. Забезпечення політики держави на підприємстві вітчизняних с.г. виробників (стратегічне управління)	Інформаційне забезпечення програм стратегічного розвитку підприємства	Пряма Зворотна	Бухгалтерський Оперативно-технічний Статистичний	Облік Планування Прогнозування Аналіз	Зовнішні Внутрішні (за рішенням підприємства)	

Джерело: [5]

Етап формулювання цілей менеджменту і адекватних їм облікових завдань є принциповим з точки зору теорії і визначальним з точки зору практики обліку як функції управління. Справа в тому, що методологія обліку та інформаційні зв'язки повинні формуватися не «взагалі», а відповідно до конкретної інформаційно-облікової моделі (завдання). Так, на основі наведених у таблиці інформаційно-облікових моделей у системі управління собівартістю сільськогосподарської продукції нами були сформовані стосовно до кожної з них рекомендації методологічного та методичного характеру, зокрема: з організації аналітичного обліку витрат на виробництво згідно з сезонами виробництва, з технологічними стадіями виробництва (рослинництво, тваринництво); з побудови ієрархічної моделі управлінського контролю за центрами витрат; розроблена методика оперативного обліку, контролю та аналізу скороченою собівартості продукції.

У випадку, коли при розробці інформаційної інфраструктури не враховується об'єктивно існуюча в практиці управління витратами інтеграція функцій управління, мають місце, як правило, паралельні дублюючі потоки однакової інформації по різним функціональним підрозділам. Так, в агропідприємствах внутрішня звітність за калькуляційному обліку паралельно проходить ієрархію рівнів управління в рамках бухгалтерського апарату і планової служби. Наслідком стає, з одного боку, підвищення трудомісткості управління підприємств, з іншого — зниження оперативності прийнятих рішень.

У переважній більшості випадків реалізація мети управління собівартістю вимагає включення в систему обробки необхідної інформації різних видів обліку: оперативно-технічного, бухгалтерського і статистичного (табл. 1, гр. 4). На цій основі може бути розроблена ефективна підсистема оперативного управлінського контролю виробничих витрат.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підхід до формування обліково-інформаційної структури менеджменту забезпечує, на наш погляд, з'єднання науково обґрунтованих методів обліку і передових інформаційних технологій з метою ефективного і оперативного обґрунтування управлінських рішень.

Вертикальна інтеграція (рівнів управління) необхідна, поперше, для конкретизації цілей управління на різних рівнях лінійної і функціональної ієрархії підприємства. Друге, не менш важливе її призначення — забезпечити контроль осіб, відповідальних за реалізацію поставленої управлінського завдання і координувати їх діяльність. Властивістю інформаційних потоків є аг-

регування (узагальнення) даних по мірі просування від нижчих до більш високих рівнів ієрархії.

Література

1. *Нападовська Л. В.* Облік у системі управління підприємствами / Нападовська Л. В. // Економіка України. — 1999. — № 9. — С. 44—52.

2. *Палий В.Ф., Соколов Я.В.* АСУ и проблемы теории бухгалтерского учета / Палий В.Ф., Соколов Я.В. — М.: Финансы и статистика, 1981. — 224 с.

3. *Сопко В.В., Мельничук Г.М., Науменко Г.О.* Облік та аналіз в управлінні підприємством. / Сопко В.В., Мельничук Г.М., Науменко Г.О. — К.: Техніка, 1992. — 182 с.

4. *Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж.* Бухгалтерский учет: управленческий аспект. / Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж.; пер.с англ. / Под ред. Я.С. Соколова. — М.: Финансы и статистика, 1995. — 416 с.

5. <http://www.jourclub.ru/11/515/>

Стаття надійшла до редакції 12.03.2011 р.

УДК: 657.2

А. В. Мазур, асистент,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет» імені Вадима Гетьмана»

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ

У статті розглянуто проблему забезпечення обліковою інформацією про рух грошових коштів та їх потоків для ефективного управління підприємством.

Ключові слова: грошовий потік; центр формування вхідного грошового потоку, центр формування вихідного грошового потоку, центр формування чистого грошового потоку, центр прийняття фінансових управлінських рішень.

В статье рассмотрена проблема обеспечения управления предприятием информацией о движении денежных средств и их потоков.

Ключевые слова: денежный поток, центр формирования входящего денежного потока, центр формирования исходящего денежного потока, центр формирования чистого денежного потока, центр принятия управленческих решений.

Problem of business' management maintenance by information about movement of funds and their flow is considered in this article.

Keywords: cash flow, center of incoming cash flow forming, center of outcome cash flow forming, center of net cash flow forming, center of administrative decisions making.